

ISBN: 978-625-7587-24-2

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 495

Roman

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Ayhan Demir

Yayıma Hazırlayan

Kadir Daniş

Düzeltili

Ali Yalçın

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Temmuz 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212.412 17 00

© Orijinal adı *Krug* olan bu eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.'ye aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Çember

MEŞA SELİMOVİÇ

TÜRKÇESİ
KAYHAN GÜL

KETEBE

Meša Selimović

1910 yılında Bosna Hersek'in Tuzla kentinde doğdu. Belgrad Üniversitesi'nde Sırp-Hırvat Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Sonra doğduğu kentte, -bugün kendi ismini taşıyan lisede- öğretmen olarak çalıştı. İkinci Dünya Savaşı sırasında 1942 yılında faşizm karşıtı Partizan hareketine katıldığı için hapsedildi. Salıverildikten sonra 1943 yılında kurtarılmış bölgeye geçti ve burada Yugoslavya Komünist Partisi'ne üye olarak işgalcilere karşı mücadeleye destek verdi. Savaşın sonuna kadar Saraybosna'da üniversite hocalığı yaptı. Bosna film müdürü, Halk Tiyatrosu'nun Drama Bölümü Şefi ve Saraybosna'daki Svjetlost isimli yayınevinin baş editörü olarak çalıştı.

Bosna Hersek'teki bazı politikacı ve aydınlarla yaşadığı anlaşmazlıklardan sonra 1971 yılında Belgrad'a taşındı.

Edebi çalışmalarına nispeten geç başladı. Başlangıçta savaş temalı eserler kaleme alan yazar, daha sonra çalışmalarında insan, varlık ve kadere ilişkin temalara yöneldi. Eserleri birçok ödül aldı ve çeşitli dillere çevrilerek yayımlandı. Selimović, 1982 yılında *Çember* isimli romanını tamamlayamadan Belgrad'da hayatını kaybetti.

Eserleri: *Sessizlikler*, *Sis ve Ay*, *Ada*, *Derviş ve Ölüm*, *Kale* romanları; *Onuru Kırılan Adam*, *Hayatta Yolculuk*, *Yabancı Ülke*, *Kızıl Saçlı Kız* öykü kitaplarıdır.

Kayhan Gül

Kayhan Gül, 1987 yılında Kırklareli'de dünyaya geldi.

İlk ve orta öğrenimini Vize ilçesinde tamamlayan Gül, 2010'da Gazi Üniversitesi'nden mezun oldu. Uluslararası İlişkiler bölümünü bitiren Gül, 2012'den beri Bosna Hersek'te gazetecilik yapmakta ve çeviri faaliyetlerine devam etmektedir.

Her şeyin bir zamanı var, gökyüzünün altındaki her işin bir zamanı var. Doğumun bir zamanı var, ölümün de bir zamanı var. Fidan dikmenin de dikileni sökmenin de bir zamanı var. Öldürmenin de iyileştirmenin de, yıkmanın da inşa etmenin de bir zamanı var. Ağlamanın da gülmenin de bir zamanı var, hıçkırmanın da oynamanın da. Taş atmanın da toplamanın da bir zamanı var, sarılmanın da sarılmayı bırakmanın da. Akmanın da kaybetmenin de, korumanın da atmanın da bir zamanı var. Yırtmanın da dikmenin de bir zamanı var, zorluk çekmenin ve konuşmanın da. Sevmenin de bir zamanı var, nefret etmenin de savaşın da barışın da bir zamanı var.

3:1-8, "Vaiz", Eski Ahit

1.

Trenin kompartımanlarının birinde, bir başına düşüncelere dalmıştı, tekerlerin çıkardığı seslerle uyukluyordu. Uzun sürse de buna alışmış, bu düşünceler onun için sıradan bir hal almıştı. Erkek kardeşi ve kurbanı hakkındaki her şeyi öğrendiği, kardeşinin yaptığı şey yüzünden şaşkına döndüğü o günden beri böyleydi bu. Kompartımanda başka hiç kimsenin olmasını seviyordu. Kompartımanda yalnız olmalıydı. Gerçi başkaları, özellikle de tanımadığı insanlar olduğunda ve konuşmak zorunda olmadığında anılarına dalıp giderdi.

Kendi içinde hem başkaları hem kendi için kendi kendisiyle hesaplaşırdı.

Başta sadece eylem vardı. Erkek kardeşinin gönüllü olarak seçtiği korkunç ve ihtişamlı ölüm vardı. Sonrasında ise sevgisinin ve şaşkınlığının yarattığı o karmaşık varlık belirmeden önce silueti, karakteri, düşüncesi ve bir bütün olarak şahsiyetiyle ölü adam da ortaya çıkmaya başladı. Bu şekilde onun içinde belki de aslında hiç var olmayan, o hayali ya da aslına hiç benzemeyen insan da yaşamaya başladı. Onu, kabul edilebilir, ama açıklanması zor olan acımasız kahramanlığın çöküşü yarattı. Bu deli adam, tüm yaşayanlardan daha canlıydı. Ancak sadece onun verdiği özelliklere sahipti. Bu hayali ama gerçek düşünce; güvenli olmayan bu dünyada kendi kendine güvene dair düşünceyi sağlama ihtiyacı dolayısıyla, içinde ortaya çıkan bir sırrın açıklanması için hayal edilmişti.

Sürekli dönüp durduğu birçok sorusunun cevabı, hayatın anlamına olan inancı ve birçok kararsızlığının haklı gerekçesi ve tesellisiydi. İlginçtir, hayal gücünün kaynağının yarattığı bu inandırıcı sır onunla sadece yaşamıyor, hayatını da etkiliyordu. Şaşkın vakitlerinde, ölmüş erkek kardeşine, “Nasıl davranmalıyım?” diye sorar, karar vermek için onun cevabını beklerdi. Kimi zaman sessiz ve sakin bir sohbet, kimi zamansa gürültülü bir kavga olurdu. Anlaşmazlığa daha sıkça düşerlerdi zira ağabey, katı bir sisteme dahil olmuş inançlarından daha zor geri adım atıyor, onları daha yavaş değiştiriyordu. Hayat onu hızla tüketiyordu.

Bu ölümden aslında üç kişiydiler. Erkek kardeşi dışında, anne ve babası da vardı. O ikisini unutmamıştı, ama bir şekilde onlar arka plana çekilmişler, soluk birer gölge olmuşlardı. Ön tarafı, görünür kısmı, oğullarına bırakmışlardı.

Sayırsız defa yaşadığı bu kaybın faciasını. Kimsenin hakikatten haberi olmasa da artık her detayını ezbere bildiği, kafasında birçok kez dönüp dolaştırdığı o filmin gerçekliğine tamamen inanıyordu. Vladimir, üç dört gerçeğe göre, karmaşık bir deneyim içindeydi ve bundan çok da farklı bir şeyin yaşanmasının mümkün olmadığına emindi.

Herkesin bildiği kadarıyla birkaç gerçek vardı: Yugoslav Genç Komünistler Birliği (SKOJ) üyesi bir komünist, komünist parti üyesi, Vladimir’in ağabeyi ve felsefe öğrencisi olan bu kişi; anne ve babasını, yaşadıkları eski evlerinin bodrumuna parti afişlerinin basıldığı bir baskı makinesi koymaya ikna etmişti. Bu kullanışlı baskı makinesi, partinin güçlü bir silahıydı ve Mladen’in 1941 yılında savaşçı birliklere katılmamasının sebebiydi. Oysa o, savaşçılara katılmayı her şeyden çok istiyordu. Ancak parti, onun bu işgal altındaki şehirde kalıp yasa dışı işlerle ilgilenmesine karar verdiğinde isteğini bastırmıştı. Daha doğrusu Vladimir, sonradan yarattığı karakterin parçalarını birleştirirken böyle olduğunu tahmin ediyordu.

Mladen, halkın geleceğinin bu baskı makinesine, dünyanın geleceğinin ise bu devrime bağlı olduğunu düşünüyordu. Kendisiyle ilgili olan her şeyde, insan ahlakında, devrimin hedeflerinde, insanın dünya üzerindeki misyonunda maksimalist olan bu kişi, hayatın bir kader değil, bir seçim olduğunu düşünüyordu. Çünkü sıradan bir insan zorunda olduğu gibi, gerçek bir insan ise istediği gibi yaşıyordu. Direniş göstermeden kabul edilen hayat, sefil bir yaşantıydı. Oysa seçilmiş bir hayat özgürlüktü. İnsan kendi kararıyla, direnişle ve bir şeyleri kabul etmeyişiyle özgür oluyordu. Yabancı bir düşünce sistemini kabullenen kişinin kendi nedenleri yoktur ve kendi kararlarını da kendisi alamaz. Yabancı mantığı ve dayatılan düşünce tarzı reddedildiğindeyse tüm eylemler mümkün, tüm nedenler el altında kılınabilirdi. Kararın kendisi de bir eylemdi. Tıpkı katılma ve kararlılık gösterme eylemleri gibi. Bunlar bir şeye ait olmanın üç aşamasıydı, kendini unutmak ve fedakarlığa hazır olmak anlamına gelen özgürlüktü. Tüm bunlar en nihayetinde, dalgalanmalar ve duraksamalar olmaksızın, şartlı bir reflekse göre karar vermektir. Bu etkili kendi kaderini kendi tayin etme eyleminin bir amacı vardı. Zira nihai bir amaç olmaksızın tüm iyi nedenler ve değerli eylemler, özellikle de fedakarlık yapmaya hazır olmakla bağlantılıysa, düşünülemezdi. Bu, işçi sınıfının iktidarıydı. Vladimir, *iktidar* kelimesini de *diktatör* kelimesini de sevmiyordu. Zira onlar şiddeti, intikamı, adaletsizliği işaret ediyordu. Bu nedenle onun idolü, özellikle de son zamanlarda, *proletarya toplumu* ve *proleter toplum* ifadelerini kullanmaya başlamıştı. Aslında bu *proletarya devleti* ile aynıydı. Bu, bağımlılığı, adaletsizliği ve insan emeğini sömürmeyi sonlandıracak olan gelecekteki toplum için daha insani ve daha az sert bir isimdi. Bu hedefe göre işçi sınıfının çıkarları kalkınmanın dayanağı olacaktı, bu sayede emek sömürüsü sona erecekti. İşte bu hedef, yine işçi sınıfının yardımıyla gerçekleştirilebilirdi. Devrim mücadeleyi kazanır kazanmaz, iktidar onlara verilecekti. Hiç kimse onların adına hüküm sürmeyecekti. Hatta *hükmet-*